

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои диссертациони 6D.KOA-067-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир дар мавзуи “Поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илми филология аз рӯи ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ

Диссертатсияи Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир ба поэтикаи жанри сурудҳои халқии тоҷикӣ дар пайвастагӣ бар мабнои матолиби матншиносӣ, мухтаво, сохтор, воситаҳои тасвири бадеӣ, услуб ва масоили дигари жанри суруд бахшида шудааст. Аз нигоҳи дастовардҳои илми муосири фолклоршиносӣ дар маркази таҳқиқ қарор додани сурудҳои мардумӣ бахусус, қорбандии андӯхтаҳои як шӯбаи мубрами он – поэтикаи таърихӣ, хусусияти диди эстетикӣ халқ ва нуфузи ҷанбаи бадеиро дар бунёди жанрҳои осори гуфторӣ ошкор хоҳад кард. Аз ин дидгоҳи илмӣ назарӣ, яъне дар партави масъалаҳои поэтикаи осори гуфторӣ муайян кардани моҳияти жанрии сурудҳои халқӣ аз ҷумлаи масоили актуалии илмӣ, ки дар равшан намудани баъзе махсусияти шуури бадеиву эстетикӣ халқ аз аҳаммияти хос бархурдор мебошад.

Жанри сурудҳои халқии тоҷикӣ бори нахуст ба таври монографӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифта, ҳамчунин, мубрамияти мавзуи таҳқиқ боз дар он нуқта ифода меёбад, ки дар диссертатсия раванди эҷоди сурудҳои халқии тоҷикӣ ба таври муқоисавӣ бо сурудҳои халқҳои дигари ҳамзабон, ҳамсоя ва миллатҳои дигари олам ба таҳлил кашида шудаанд. Маводи асосии таҳқиқ дар тули беш аз 150 сол аз ҷониби муҳаққиқон аз байни тоҷикони Осиёи Миёна (асосан, аз ҷумҳуриҳои Тоҷикистон ва Узбекистон) гирд оварда, дар матбуоти даврӣ ва дар маҷмуаҳои гуногун ба ҷоп расонидаанд ва дар ихтиёри бойгонихо гузоштаанд.

Диссертатсия дар фолклоршиносӣ ва адабиётшиносии тоҷик аввалин таҳқиқи муфассал дар бораи поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ. Дар диссертатсия бори нахуст таърихи гирдоварӣ, нашр ва омӯзиши сурудҳои

халқии тоҷикӣ таҳлил ва замонбандӣ гардида, поэтикаи он аз ҷиҳати сохтор, мавзӯ ба таври муқоисавию типологӣ, вариантнокӣ ва дар муҳити иҷро мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Ҳамчунин, мавқеи сурудҳои халқӣ дар рӯзгори маишии мардум, баъзе хусусиятҳои услубӣ, ҳамоҳангии суруд ва мусиқӣ ба таври муфассал таҳқиқ шудааст. Дар чараёни баррасии масъалаҳои меҳварии таҳқиқоти диссертатсионӣ ба вижагиҳои сурудҳои халқӣ, анвои онҳо, услуби баён дар сурудҳо, замону макони эҷоди онҳо ва хусусан, ба таърихи эҷоди сурудҳо таваҷҷуҳи махсус зоҳир гардида, масъалаҳои назарӣ дар пайвастагӣ бо баррасиҳои мушаххаси амалӣ ба таҳқиқ гирифта шудаанд. Баҳсу андеша ва мулоҳизаву хулосаҳои диссертатсия хусусияти актуалӣ дошта, дар фолклоршиносии тоҷик аз аҳаммияти вижа бархурдоранд.

Таҳқиқи сурудҳои халқӣ ҳамчун диссертатсияи ҷудогона барои равшан намудани масъалаҳои гуногуни назми гуфтории мардуми тоҷик ва баъзе аз манотиқи тоҷикзабонии Осиёи Марказӣ, халқҳои форсизабон, ҳамчунин таҳқиқи таъйиди бархе аз масъалаҳои кулли назарияи жанрҳои манзуми фолклорӣ ва қонунмандии пайдоиш ва таҳаввули жанрҳои ҷудогонаи осори гуфторӣ аз аҳаммият ҳолӣ нест. Диссертатсия барои муҳаққиқони фолклоршинос, донишҷӯён, унвонҷӯён, докторантҳо, ҳамчунин, дар таълифи китоби таърихи фолклоршиносӣ ва адабиётшиносии тоҷикон судманд хоҳад буд. Аз маводи диссертатсия дар таълифи дастурҳои таълимӣ, китобҳои дарсии фолклоршиносӣ, адабиётшиносӣ, мардумшиносӣ ва фарҳангшиносӣ метавон истифода кард. Ҳамчунин, имкон дорад, ки баъзе нуктаҳои диссертатсия дар раванди таълими дарсҳои фолклори тоҷикон, таърихи адабиёти тоҷик, назарияи адабиёт, робитаҳои адабӣ, матншиносӣ, курсҳо ва семинарҳои махсус, фарҳангшиносӣ, кишваршиносӣ, фолклори Шарқу Ғарб, таълифи қорҳои курсӣ, рисолаи хатми бакалаврӣ, рисолаи магистрӣ, диссертатсияи доктор (PhD), диссертатсияи номзадӣ ва доктории илми филология, таърих, мардумшиносӣ, фарҳангшиносӣ ва мусиқшиносӣ мавриди истифода қарор гирад.

Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад. Диссертатсия аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқи диссертатсионӣ бо шиносномаи ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ мувофиқ мебошад.

Натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқ ва тавсияҳои муаллиф дар 20 мақола, ки аз онҳо 15 мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидаанд, инъикос ёфта, бо мазмун ва мавзӯи диссертатсия бевосита алоқаманд мебошанд. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашркардаи докторант фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия мебошанд. Мақолаҳои илмии интишорёфтаи муаллиф ва теъдоди маводи чопшуда ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ мувофиқат менамоянд.

Дар диссертатсияи Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир истифодаи мавод бидуни ишора ба муаллиф ё маъхаз ба назар намерасад. Ин аз риоя шудани банди 37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ гувоҳӣ медиҳад.

Дар хулосаи диссертатсия дастовардҳои таҳқиқ ва моҳияти масъалаҳои меҳварӣ зикр ёфта, дурнамои мавзӯи кори диссертатсионӣ таъйин шудааст. Аҳаммияти таҳқиқ, навгониҳои илмии диссертатсия ва арзиши амалии онро ба назар гирифта, комиссияи экспертӣ ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи доктории Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир дар мавзӯи “Поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ” кори таҳқиқии анҷомёфта буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад ва онро барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.09 –

Фолклоршиносӣ ба ҳимоя пешниҳод кардан мумкин аст.

Комиссияи экспертӣ дар асоси банди 60-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир дар мавзӯи “Поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ дар ҷаласаи шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-067-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимоя қабул карда шавад.

2. Комиссияи экспертӣ муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқонашон ба ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ мувофиқатдоранд, ба ҳайси муқарризони расмӣ пешниҳод менамояд:

- **Салимӣ Носирҷон Юсуфӣ** – доктори илми филология, профессор, академики АМИТ, узви Комиссияи марказии интиҳобот ва раёйпурсии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- **Охониёзов Варқа Дустович** – доктори илми филология, сарҳодими илмии шӯбаи фолклор ва адабиёти Бадахшони Институти илмҳои гуманитарии ба номи академик Б.Искандарови АМИТ;

- **Файзуллоев Нёматҷон** – доктори илми филология, профессори кафедраи адабиёти муосири тоҷики МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров».

3. Ба сифати муассисаи пешбар **Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав** пешниҳод мешавад.

4. Барои гузоштани эълони ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои Институти забон ва адабиёти ба номи

Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъйиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи эксперти:

доктори илми филология,

Восиева Р.Қ.

Аъзои комиссияи эксперти:

доктори илми филология,
узви шурои диссертатсионӣ

Абдулназаров А.А.

доктори илми филология,
узви шурои диссертатсионӣ

Давлатбеков Л.М.

« 14 » марти соли 2023.